

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

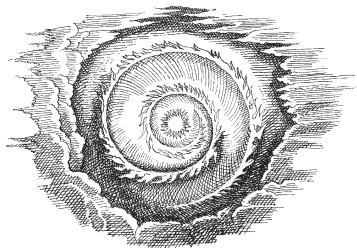
ДАНТЕ

БОЖЕСТВЕННА КОМЕДІЯ

Поема

Переклад і коментарі Є. А. Дроб'язка

Харків
«Фоліо»
2017

ПІСНЯ ПЕРША

- 1 На півшляху свого земного світу
Я трапив у похмурий ліс густий,
Бо стежку втратив, млою оповиту.
- 4 О, де візьму снаги розповіді
Про ліс листатий цей, суворий, дикий,
Бо жах від згадки почина рости!
- 7 Над смерть страшну гіркіший він, великий, —
Але за благо те, що там знайшов,
Повім про все, що в пам'ять взяв навіки.
- 10 Недобре тямлю, як постав цей схов,
Бо сонність так оволоділа мною,
Що з певної дороги я зійшов.
- 13 Я опинивсь під пагорба стіною,
Яким кінчався неширокий діл,
Де острах ліг на серце пеленою.
- 16 Я вгору глянув і побачив схил,
Вже убраний у сонячне проміння,
Що надає людині свіжих сил.
- 19 Тоді помалу уляглось тремтіння,
Що не давало спокою мені
Всю ніч, коли блукав між страховиння.

- 22 Як той, хто у задишці голосній
На сушу вийшов, піною укритий,
І озирає вири навісні, —
- 25 Так і мій дух, не скінчивши летіти,
Зирнув назад і стежку оглядав,
Яка не дозволя нікому жити.
- 28 Тут я собі спочити трохи дав
І вирушив на гору незнайому,
А за опору нижчу ногу мав.
- 31 І от, коли вже йшов я по підйому,
Збіг леопард, моторний та верткий,
І шерсть рябіла плямами на ньому.
- 34 Моїх очей він не злякався, дерзкий,
І, заступивши шлях, став на сторожі,
І я подався униз, у діл низький.
- 37 А йшли хвилини ранішні, пригожі,
І сонце сходило з тим почтом зір,
Що з ним спажнули, як Любові Божій.
- 40 Схотілося у рух оздобить шир.
І дух надія звабила рожева,
Що скоро зникне цей плямистий звір.
- 43 Пора буяла навкруги квітнева,
Та я не вчув нічого, тільки ляк
Од вигляду уже близького лева.
- 46 І так, здалось, на мене йшов хижак,
Наїжившись, страшенно зголоднівши,
Що рух повітря вмить, здалось, заляк.
- 49 Ще вийшла люта й зла вовчиця вивши, —
Її неутолена худорба
Примушує людей конать збіднівши.

- 52 В очах її така була злоба,
Таке палало полум'я гаряче,
Що з страху шлях згубив я до горба.
- 55 І наче той, хто дивиться найпаче,
Куди б скарби багаті примостить,
А, їх утративши, — в розпуці плаче,
- 58 Такий був я, бо твар мене щомить,
Встріч ідучи, помалу відсувала
Туди, де сяйво сонця не звучить.
- 61 Коли ж моя нога на діл ставала,
Явився хтось, у кого зір потух,
Мовчанка ж довга голос відібрала.
- 64 В безлюдді я його побачив рух.
«Врятуй! — була мольба моя єдина, —
Байдуже, чи людина ти, чи дух!»
- 67 Він мовив: «Не людина; був людина;
В Ломбардії мій батько оселився,
У Мантуї — моя там батьківщина.
- 70 *Во время Юлія* я народивсь,
Хоч пізно; жив я в Августовім Римі,
Коли ще лжебогам народ моливсь.
- 73 Я був поет, пісні складав любимі,
Як славний син Анхізів з Трої втік,
А Іліон упав в огні та димі.
- 76 Та чом вертаєш і в журбі поник?
Чого не йдеш на горб, де корениться
Солодке джерело чудесних рік?»
- 79 «Чи не Віргілій ти, чи не криниця
Широкоплинних мовних вод ясных? —
Спитав я й став, щоб в шані поклониться, —

- 82 О світло й честь усіх співців земних,
Ти зваж на захват мій, на шанування
Твоїх безсмертних творів видатних.
- 85 Ти вчитель мій, моє угрунтування,
У тебе я знайшов на все життя
Той гарний стиль, що дав мені визнання.
- 88 Ти бачиш твар, що втік од неї я?
Рятуй мене ти, мудрецю славетний,
Бо в серці й жилах кров тремтить моя».
- 91 «Хай буде інший шлях тобі прикметний, —
Він одповів на жалісні слова, —
Щоб ти мерщій покинув діл цей шпетний.
- 94 Повз твар, яка, голодна, завива,
Не прослизне і найспритніший дока:
Хто мимо йде, усіх вона вбива.
- 97 Лиха вона з природи та жорстока;
Наївшись, голоднішою стає
Й ненатлого не насищає ока.
- 100 Із звірами відгулює своє
Без міри; та надія на Хорта є,
Що він цю твар таки, нарешті, вб'є.
- 103 Про нього скажуть: скарбів не ковтає,
В любові, мудрості й чесноті зріс.
І ґрунт між Фельтро й Фельтро доглядає.
- 106 Він за Італію зведе свій спис, —
Заради ж неї дівчина Камілла
І Евріал умерли, й Турн, і Ніс.
- 109 І як би не тікала твар немила,
Він в Пекло зажене її, на дно,
Звідкіль її жадоба приманила,

- 112 А звідсіля, — надумав я одно, —
Я поведу тебе, де залягають
Місця, які я взнав уже давно.
- 115 Почуєш ти, як в розпачі благають
Там духи з зойком та з ламанням рук,
Повторну смерть на себе накликають.
- 118 Побачиш тих, хто між вогненних мук
Таємно тішиться у сподіванні
Колись піднестись до блаженних лук.
- 121 А схочеш в висі злинути останні, —
Душі, достойніші за мене, здам
До нижних рук тебе при розставанні.
- 124 Бо той, хто звіку владарює там,
Мене, що бився у ворожій раті,
Й тих, хто зі мною, не пуска й до брам.
- 127 А в тронній владаря світів палаті
Усе пристойне пишному кошу.
Щасливий той, хто буде там на святі!»
- 130 І я йому: «Поете, я прошу,
Ім'ям Христа, якого ти не відав,
Все зло й все гірше хай тут полишу,
- 133 Ти ж покажи усе, про що повідав:
Хай браму бачу я з Петром святим
І тих, хто в муках та скорботі знидів».
- 136 І рушив він, а я — слідом за ним.

ПІСНЯ ДРУГА

- 1 День одійшов; з натомленої спини
Всього живого тягарі земні
Тьма поскидала; тільки я, єдиний,

- 4 Все готувавсь до мужньої борні
З трудною стежкою з нестерпним жалем;
Та вірна пам'ять сил додасть мені.
- 7 О музи, хай ваш хист сіяє палом,
О думко, що я бачив, запиши
І передай навек людським скрижалям.
- 10 І я: «Поете, спершу ти ріши,
Якщо ти хочеш скрізь мене проводить,
Чи доблесть є на те в моїй душі?
- 13 Співав ти: батько Сільвіїв зіходить
Ще тлінний та минуший в світ тривкий,
Зберігши чуйність, що в живому бродить.
- 16 Коли ж противник всяких зол палкий
Був добрий з ним, передбачавши славу
Його діянь, і хто він, і який,
- 19 То мудрий відзнача його по праву:
Обранець неба вишнього добра,
Рим породив він та його державу,
- 22 А той же й та (це істина стара)
Засновані, щоб стать святим престолом
Наступникам апостола Петра.
- 25 Ця путь, розцвіченим твоїм глаголом
Прославлена, причиною в віках
Була його звитязі й папським столам.
- 28 Сосуд обрання теж у цих полях
Пізніше був, щоб дати підпору вірі,
Яка спасіння відкриває шлях.
- 31 А я чого піду? Хто пустить в мирі?
Ніякий не Еней, не Павел я,
На цю я честь не варт ні в якій мірі.